

PAPER DETAILS

TITLE: Algılanan Sosyal Destegin Psikolojik İyi Olusa Etkisinde Pozitif Duygu Deneyiminin Aracilik Rolü: Turizm Rehberligi Öğrencilerine Yönelik Ampirik Bir Arastirma

AUTHORS: Burak Atasoy

PAGES: 813-825

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4102585>

Algılanan Sosyal Desteğin Psikolojik İyi Oluşa Etkisinde Pozitif Duygu Deneyiminin Aracılık Rolü: Turizm Rehberliği Öğrencilerine Yönelik Ampirik Bir Araştırma

Burak ATASOY¹

Öz

Bu araştırmanın amacı, turizm öğrencilerinin staj dönemlerinde algıladıkları sosyal desteğin, psikolojik sağlıklarını nasıl etkilediğini tespit etmektir. Staj sürecinde öğrencilerin karşılaştığı zorluklarla başa çıkmaları ve mesleki tatminlerini sağlamaları açısından sosyal destek önemli bir role sahiptir. Bu noktada staj döneminde öğrencilerin algıladığı sosyal desteğin, pozitif duygularını ve genel psikolojik iyi oluşlarını nasıl etkilediği dört hipotezle test edilen bir yapısal model üzerinden incelenmiştir. Veriler, 710 turizm rehberliği öğrencisinden bir çevrimiçi anket aracılığıyla toplanmış ve IBM SPSS 27 ve SmartPLS 4 yazılımları kullanılarak istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen yapısal eşitlik modeli sonuçlarına göre, öğrencilerin algıladığı sosyal destek, pozitif duygularını ve psikolojik iyi oluşlarını belirgin şekilde etkilemektedir. Ek olarak sosyal destek ile psikolojik iyi oluş ilişkisinde öğrencilerin pozitif duyguları aracı bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda; staj deneyimlerinin sosyal ve mesleki refah üzerindeki etkilerini anlamak ve takip etmek öğrencilerin mesleki gelişimleri ve kariyer planlamaları açısından makul bir strateji olabilir. Üstelik bu yaklaşım, verimli ve sağlıklı iş gücü yetiştirerek turizm endüstrisinin nitelikli personel gereksinimini azaltabilir. Araştırmanın teorik ve pratik çıkarımları doğrultusunda ilgili paydaşlara çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Destek, Pozitif Duygu, Mental İyi Oluş, Psikolojik İyi Oluş, Turizm Rehberliği

The Mediating Role of Positive Emotion Experience in the Effect of Perceived Social Support on Psychological Well-Being: An Empirical Research on Tourism Guidance Students

Abstract

The purpose of this study is to find out how tourism students' perceptions of social support during their internship period affect their psychological health. Social support is critical in assisting students in dealing with the challenges of the internship process and ensuring their professional satisfaction. At this point, a structural model testing four hypotheses was used to investigate how students' perceptions of social support during their internship period affect their positive emotions and overall psychological well-being. Data were collected from 710 tourism guidance students via an online survey, and statistical analyses were carried out using IBM SPSS 27 and SmartPLS 4 software. The structural equation model results show that students' perceptions of social support have a significant impact on their positive emotions and psychological well-being. Furthermore, positive emotions among students mediate the relationship between social support and psychological well-being. In this context, understanding and tracking the effects of internship experiences on social and professional well-being may be an appropriate strategy for students' professional development and career planning. Furthermore, this approach has the potential to reduce the tourism industry's reliance on qualified personnel by training an efficient and healthy workforce. Various recommendations were made to relevant stakeholders based on the theoretical and practical implications of the research.

Keywords: Social Support, Positive Emotion, Mental Well-Being, Psychological Well-Being, Tourism Guidance

Atıf İçin / Please Cite As:

Atasoy, B. (2025). Algılanan sosyal desteğin psikolojik iyi oluşa etkisinde pozitif duygu deneyiminin aracılık rolü: Turizm rehberliği öğrencilerine yönelik ampirik bir araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14 (2), 813-825. doi:10.33206/mjss.1523442

Geliş Tarihi / Received Date: 27.07.2024

Kabul Tarihi / Accepted Date: 27.01.2025

¹ Dr. Öğretim Üyesi - Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, burakatasoy@subu.edu.tr,

 ORCID: 0000-0002-9742-8112



Giriş

Yükseköğretim kurumlarının öncelik verdiği konulardan biri de staj/mesleki eğitimlerin kalitesinin artırılmasıdır (Günay ve Özer, 2016). Staj deneyimleri, öğrencilerin bilişsel, duygusal ve davranışsal gelişimlerini desteklemektedir. Mesleklerine yönelik ilgi ve tutumları üzerinde rol oynamaktadır. Bu yüzden staj eğitimlerinin anlaşılması ve geliştirilmesi önemli bir meseledir (Koçak, Hazarhun ve Enser, 2019; Çemberci ve Cömert, 2022). Turizmin kendine özgü yönleri de staj eğitimlerinin önemini arttırmaktadır. Müşteri isteklerinin hızlı değişimi ve müşteri tatmini sağlamanın zorluğu öğrencilerin turizm mesleğine hazır olmalarını gerektirmektedir. Stajyerlik, öğrencilerin mesleki becerilerini geliştirdiği, gelecekteki kariyer fırsatlarını öğrendiği ve sektörü yakından tanıdığı ilk deneyimlerdir. Bu deneyimlerin stajyerler tarafından nasıl algılandığının bilinmesi eğitim kurumları ve turizm işletmeleri için büyük önem taşımaktadır.

Mesleki kariyerlerinin inşası sürecinde öğrencileri motive eden ve sektöre adapte olmalarını hızlandıran unsurlardan biri de algıladıkları sosyal destektir. Sosyal destek, kişinin dış çevreden algıladığı sosyal ve psikolojik yardımdır (Yıldırım, 1997). Bu yardım öğrencilerin akademik ve staj eğitimlerine uyum sağlamalarında kritik bir rol oynamaktadır (Yusoff, 2012). Aynı zamanda sosyal destek, turizm hizmetlerinin kalitesini de belirlemektedir. Turizm endüstrisinde hizmet kalitesi iş görenlerin fiziksel ve psikolojik sağlığına bağlıdır. Dolayısıyla iş süreçlerinin başarıyla yürütülmesi için iş gören ve stajyerlerin desteklenmesi gerekmektedir (Kim ve Park, 2013). Ancak birçok öğrenci staj uygulamalarında çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Bunlar; uzun süreli çalışma, yetersiz ücret ve özel hayata ilişkin problemlerden kaynaklanmaktadır (Keleş ve Demirdağ, 2019). Ayrıca iletişim eksikliği, üstlerin olumsuz tutumu ve stresli çalışma ortamı da öğrencilerin staj deneyimlerini zorlaştıran unsurlardır (Olca, Yıldırım ve Sürme, 2015).

Öğrencilerin çeşitli taraflardan algıladığı sosyal destek (aile, arkadaş, sevgili, öğretmen), staj eğitimlerinin bu negatif etkilerinden kurtulmalarına destek olmaktadır (Chung, Tyan ve Chung, 2017). Sosyal psikoloji literatürüne göre insanların sosyal ortamlarda daha az stresli, daha sağlıklı ve pozitif hissetmelerinde sosyal destek önemli bir rol oynamaktadır (Mikal ve Grace, 2012). Stres ve kaygı durumlarında öğrencilerin algıladığı destek mutluluk, güven ve refah gibi pozitif duygularını geliştirmektedir (Zhang vd., 2024). Bununla birlikte sosyal destek kişilerin refahını artırarak olumsuz koşullar karşısında psikolojik iyi oluşlarını sağlamaktadır (Ozer, 2024). Öneme bu denli vurgu yapılmasına rağmen yerli literatürde turizm öğrencileri ve sosyal destek olgusunu ele alan araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir (Zengin, Kınır ve Tezcan, 2018; Doğanoglu, 2022). Üstelik algılanan sosyal desteğin turizm stajyerlerinin pozitif duygularını geliştirip-geliştirmediği ve psikolojik iyi oluşlarına nasıl katkı sağladığı henüz açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu noktada araştırmanın birincil hedefi literatürdeki bu boşluğu gidermektir. Spesifik olarak çalışmada; staj yapan turizm rehberliği öğrencilerinin algıladıkları sosyal desteğin pozitif duyguları ve psikolojik iyi oluşları üzerinde nasıl bir rol üstlendiği incelenmektedir. Geliştirilen hipotezler ve araştırma modelini test etmek üzere SmartPLS 4 yazılımından yararlanılmıştır.

Kavramsal Çerçeve

İnsanlar, yeterli bilgi ve tecrübelerle sahip olmadığı tehdit durumları karşısında çevrelerinden destek ararlar (Procidano ve Heller, 1983). Bireylerin dış dünyadan aradığı bu yardım ise sosyal destek olgusunu belirtmektedir. Sosyal destek, insanların sorunlarla başa çıkarken özgüvenli hissetmelerine katkı sağlayan bir algıdır (Gülaçtı, 2010). İş stresi, rutin yaşam ve psikolojik etmenlerden kaynaklanan tükenmişliği engellemek için kişinin çevresinden algıladığı yardımdır (Dambi vd., 2018). Sosyal destek, insanların yaşam refahını arttıran, fiziksel ve zihinsel sorunlar ile mücadele etmelerinde destek olan karşılıklı ilişkilerdir (Haber vd., 2007).

Psikoloji bilimine göre insanlar, sosyal yaşam içerisinde zaman zaman diğerlerinin desteğine gereksinim duyar. Algılanan bu destek kişilerin sosyal refahını artırarak psikolojik ve fizyolojik sağlıklarını korumalarına yardımcı olur (Rice vd., 2013). Sosyal desteğin bu fonksiyonlarının önem atfettiği kitlelerden biri de öğrencilerdir. Örneğin aile ve arkadaşlarından destek gören öğrenciler, daha yüksek akademik başarıyla ilişkilendirilmektedir (Tinajero vd., 2020). Sorunlar karşısında çeşitli taraflardan destek alan öğrenciler, eğitim süreçlerinde daha tepkisel bir profil ortaya koymaktadır (de la Iglesia vd., 2014).

Sosyal destek öğrencilerin akademik kariyerleri gibi mesleki gelişimlerini de etkileyen bir olgudur. Örgütün bir parçası gibi hissedilen ve etkili iletişimin bulunduğu organizasyonlardaki deneyimler, stajyerlerin mesleklerine yönelik ilgisini artırabilmektedir. İşletmelere yönelik aidiyet duygusu ve mesleki motivasyon, öğrencilerin turizm kariyerlerini sürdürmelerinde itici bir rol üstlenmektedir (Akay ve Şittak, 2019). Stajyer öğrencilerin iş ortamında hissettiği bu destek ve motivasyon, olumsuzlukları daha kolay

atlatmalarına ve pozitif hissetmelerine de olanak sağlamaktadır (Akay, Uslu ve Sancar, 2018). Algılanan sosyal destek öğrencilerin genel duygu durumlarını düzenleyerek psikolojik iyi oluşlarını da geliştirmektedir (Yuan vd., 2024).

Psikolojik iyi oluş, kişinin gündelik stres ve kaygı durumlarıyla başa çıkarak yaşamından hissettiğı keyif durumu olarak tanımlanabilir. Ayrıca insanların, duygusal ve sosyal yönlerini etkin ve verimli kullanarak refah bir yaşam sürmesini açıklar (Chaudhry vd., 2024). Bu yüzden stajyerlerin mesleki gelişimleri bakımından iyi oluşlarının sağlanması gerekmektedir (Pushpa ve Khan, 2022). Çünkü iyi oluş, öğrencilerinin sosyal ve toplumsal tatminlerini belirleyen en önemli faktörlerden biridir (Rogowska vd., 2021). İş deneyimlerinde iç ve dış çevrelerinden yeterli desteğı alamayan stajyerlerin yaşam tatmininin düşmesi ve psikolojik dengesinin bozulması muhtemeldir (Atasoy ve Türkay, 2022). Ek olarak negatif ruh haline bağılı olarak öğrenciler, ilişki bozuklukları, duygusal ve fiziksel sağlık sorunlarıyla karşılaşabilirler. Bu açıdan mesleki eğitimler sırasında öğrencilerin algıladığı desteğın duygusal ve psikolojik durumlarını nasıl etkilediğinin açıklığı kazandırılması makul bir yaklaşımdır.

Yöntem

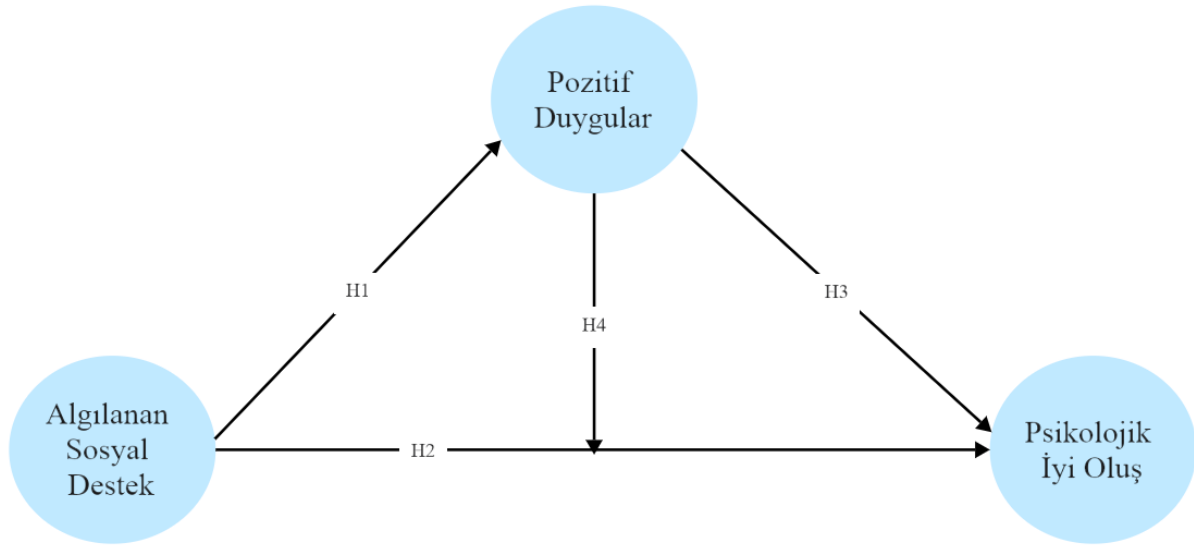
Bu bölümde araştırmanın yöntemine dair bilgiler yer almaktadır. İlk olarak araştırmanın amacı ve öneminden söz edilmiştir. Bununla birlikte evren ve örneklem konularına değinilmiştir. Ayrıca çalışmanın veri türü, veri toplama tekniğı, süreci ve analizleri şeffaf bir biçimde anlatılarak okuyucunun azami ölçüde bilgilendirilmesi hedeflenmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Ön lisans ve lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerinin iş hayatıyla ilk karşılaştığı anlardan biri de staj eğitimleridir. Üniversitelerde edinilen teorik bilginin uygulamalarla pekiştii bu dönemler öğrencilerin mesleki gelişimine katkı sağlamaktadır. Örneğın staj eğitimleri öğrencilerin turizm sektöründeki kariyer fırsatlarını tanımalarına ve kişisel yeteneklerine uygun alanları belirlemelerine imkân verir. Ek olarak stajyerlik, öğrencilerin turizm profesyonelleriyle tanışarak iş imkânlarını arttırmalarına ve kariyerlerinin gelişimine destek olur. Bu bağlamda staj eğitimleri, öğrencilerin turizm sektörü ve iş kollarına yönelik değerlendirmeleri açısından önemli bir deneyimdir.

Literatür incelendiğinde turizm öğrencilerinin sektördeki devamlılığını etkileyen ve geliştiren unsurlar çeşitlilik göstermektedir. Bunlardan biri olarak staj eğitimleri kritik bir ehemmiyete sahiptir. Çünkü bu eğitimler, öğrencilerin iş dünyasına yönelik ilk izlenimleri kazandığı dönemlerdir (Akay ve Şıttak, 2019). Ayrıca staj veya mesleki uygulama eğitimleri, öğrencilerin turizm sektöründeki kariyer bağılılıkları üzerinde hem olumlu hem de olumsuz bir etki üretebilmektedir. Bu yüzden bazı araştırmacılar, öğrencilerin staj deneyimleri ve sektörde kalma niyetleri arasındaki ilişkiyi irdelemişlerdir. Örneğın Güzel (2010) öğrencilerin stajları sırasında aldıkları düşük veya yetersiz maaşın bu bağılılığı zedelediğinden bahsetmektedir. Benzer olarak Demir ve Demir (2014) ücretin yanı sıra sosyal haklar, çalışma koşulları ve lojman gibi imkânların stajyerleri negatif bir tutuma yönlendirdiğini düşünmektedir. Eker (2024), staj süreçlerini tamamlamalarına rağmen bazı öğrencilerin staj belgelerinin yetkililer tarafından imzalanmadığını ve bu yüzden öğrencilerin turizm mesleğinin çalışma koşullarına yönelik olumsuz algılarının daha da arttığından söz etmektedir. İnce ve Kendir'e göre (2016) mesleğın saygınlığı ve çalışma koşullarına dair algı da öğrencilerin turizmden kariyer beklentilerini azaltmaktadır. Üstelik bu olumsuz atmosferler stajyerlerin stres ve depresyon düzeylerini arttırarak meslekten ayrılma niyetlerini tetiklemektedir (Sırıklı ve Pekerşen, 2023).

Bu bağlamda öğrencilerin stajları sürecinde psikolojik özelliklerinin nasıl bir rol üstlendiğinin de bilinmesi gerekmektedir. Bu yaklaşım staj eğitimlerinin bütünsel bir bakışla incelenmesine katkı sağlayacaktır. Çünkü stajyer öğrencilerin psikolojik sağlıklarını nasıl koruduğı, duygularının nasıl şekillendiğı ve zorluklar karşısında zihinlerini nasıl yönettiklerini bilmek kritik bir öneme sahiptir. Bu durum öğrencilerin staj eğitimlerinin daha mutlu ve verimli tamamlamalarına katkı sağlayabilir. Bununla birlikte öğrenciler daha bilinçli, donanımlı ve motive bir deneyim yaşayabilir. Dolayısıyla staj dönemlerinde öğrencilerin psikolojik özelliklerinin oynadığı rolün bilinmesi hem kişisel hem de mesleki gelişimleri açısından mühimdir. Yerli literatür incelendiğinde bu soruna yeterince açıklık kazandırılmadığı düşünülmektedir. Bu kapsamda araştırmanın temel amacı bu boşluğın giderilmesine katkı sağlamaktır. Çalışmada spesifik olarak, staj yapan öğrencilerin algıladıkları sosyal desteğın pozitif duyguları ve psikolojik iyi oluşları üzerinde nasıl bir rol üstlendiğı incelenmektedir. Geliştirilen araştırma modeli ve hipotezleri řu şekildedir:



Şekil 1. Kavramsal Araştırma Modeli

H¹:Turizm rehberliği öğrencisinin algıladığı sosyal destek pozitif duygu deneyimini etkiler.

H²:Turizm rehberliği öğrencisinin algıladığı sosyal destek psikolojik iyi oluşunu etkiler.

H³:Turizm rehberliği öğrencisinin pozitif duygu deneyimi psikolojik iyi oluşunu etkiler.

H⁴:Turist rehberliği öğrencisinin algıladığı sosyal desteğin psikolojik iyi oluşuna etkisinde pozitif duygu deneyiminin düzenleyici bir etkisi vardır.

Evren - Örneklem

Evren, araştırmacının çalışma alanını oluşturan, örneklerini edindiği ve sonuçları genelleyeabildiği grubu belirtmektedir. Evren, iki farklı kategoride değerlendirilmektedir. İlk olarak genel evren; araştırmacının herhangi bir kısıt olmadan örneğini edindiği ancak erişmesi güç olan bir evreni tanımlar. İkinci olarak çalışma evreni; örneklemin yapıldığı ve ulaşmanın kolay olduğu evrendir (Altunışık vd., 2012). Bu doğrultuda araştırmacının çalışma evreni, turizm rehberliği bölümü okuyan ve staj eğitimini tamamlamış 710 öğrenciden meydana gelmektedir. Örneklem, evreni temsil etmek üzere çeşitli tekniklerle evren elemanlarından seçilen ve üzerinde inceleme yapılan gruptur. Evrenin bir alt kümesini temsil eden örneklem kümesine ulaşmak için kasti örnekleme tekniğine başvurulmuştur. Bu teknikte katılımcılar, araştırmacı tarafından belirlenen kriterler doğrultusunda seçilmektedir (Altunışık vd., 2012). Bu çalışmada ise tüm turizm bölümü öğrencileri yerine sadece turizm rehberliği eğitimi alan öğrencilere odaklanıldığı için örneklemin seçiminde kasti örnekleme tekniğinin daha uygun olduğu düşünülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada nicel veri toplama tekniklerinden biri olan anket formundan yararlanılmıştır. Kullanılan anket formu iki ana bölümden meydana gelmektedir. İlk bölümde katılımcıların demografik bilgilerine yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise araştırmacının test etmek istediği hipotezlere ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Bu boyutlar ve ifadeler; çok boyutlu algılanan sosyal destek (Zimet vd., 1988); pozitif ve negatif duygular (Diener vd., 2010) ve Warwick-Edinburgh mental iyi oluş (Stewart-Brown vd., 2008) ölçeklerinden yararlanılarak geliştirilmiştir. Soru formu, 5'li Likert tipi ölçek dikkate alınarak tasarlanmıştır. Buna göre tüm ifadeler; kesinlikle katılıyorum (1) ile kesinlikle katılmıyorum (5) arasında sıralanmıştır. Özgün hali İngilizce olan anket, araştırmacı tarafından Türkçe diline çevrilmiştir. Daha sonra İngilizce Dili ve Edebiyatı alanında görev yapan bir akademisyen ile yeniden çeviri yapılarak ortaya çıkacak kaygıların önüne geçilmek istenmiştir. Ayrıca ölçek ifadelerin anlaşılır olup-olmadığını belirlemek için turizm alanında çalışan on öğretim üyesinden uzman görüşü alınmıştır. Düzenleme işletmelerinin ardından anket ölçeğinin son hali belirlenmiş ve etik kurul izni için gerekli başvuru yapılmıştır. Akabinde araştırmacının verileri, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Etik Kurulu'nun 04.08.2023 tarihli ve E.92527 sayılı etik kurul izninin ardından toplanmıştır.

Araştırma kapsamında geliştirilen soru formu ilk olarak çevrimiçi platforma (Google Forms) aktarılmış ve daha sonra katılımcılara ulaştırılmıştır. Çoğu üniversite tarafından yeni eğitim-öğretim yılının başlangıcı olarak kabul edilen Ekim ayında bilimsel veriler toplanmaya başlanmıştır. Bu stratejinin temel nedeni öğrencilerin staj eğitimlerine yönelik kişisel düşüncelerini hızlıca öğrenmektir. Çünkü lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrenciler genel olarak Eylül-Ekim aylarında yaz stajlarını bitirmekte ve hemen ardından üniversitelerine tekrar dönmektedir. Bu bağlamda öğrencilerin staj eğitimlerindeki deneyimleri yeni ve hatırlanabilir olmaktadır. Bu varsayımdan yola çıkarak 05.10.-27.12.2023 tarihleri arasında bilimsel veriler çevrimiçi toplanmıştır. Veri toplama sürecinde araştırmaya destek veren katılımcı sayısı 710 olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların araştırmaya uygun olup-olmadığına karar vermek için bir kontrol sorusu yönetilmiştir. Buna göre: “Turizm rehberliği alanında okurken staj veya mesleki uygulama yaptınız mı?” sorusuna evet diyenler anket sorularını yanıtlayabilmiştir. Katılımcıların yanıtları tek tek incelenmiş ve örneğin tamamının istatistiksel analiz sürecine dahil edilmesi uygun görölmüştür.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada geliştirilen model ve hipotezleri test etmek için SmartPLS 4 yazılımı tercih edilmiştir. Kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesi (PLS-SEM) sosyal bilimlerde yaygın kullanılan bir veri analizidir. Herhangi bir dağılım varsayımı olmadan araştırma modelleri, değişkenleri ve yapılarını test etmeye imkân verir (Memon vd., 2021; Cheah vd., 2024). Ayrıca gözlemlenen değişkenler ile gizli değişkenler (aracı, ılımlı) arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılmasına katkı sağlar. SmartPLS, ölçüm ve yapısal olmak üzere iki aşamalı bir analiz yöntemi sunmaktadır (Hair vd., 1998; Sarstedt ve Cheah, 2019). Yazılımda ölçüm modelinin güvenilirlik katsayıları olarak Cronbach Alpha (CA) ve rho-A değerleri dikkate alınmaktadır. İç tutarlılığın belirlenmesinde bileşik güvenilirlik [Composite Reliability (CR)] oranı incelenmektedir. Diğer yandan uyum geğerliliği için dışsal gösterge yükleri ve açıklanan ortalama varyans [Average Variance Extracted (AVE)] değerleri hesaplanmaktadır. Ayrım geğerliliğinin uygunluğuna Fornell-Larcker ve Heterotrait-Monotrait Ratio (HTMT) testleri ile karar verilmektedir (Shmueli vd., 2019). Yapısal modelin analizi sürecinde, çoklu bağlantı analizi (VIF), determinasyon katsayısı (R²), etki büyüklüğü analizi (f²), tahmin gücü analizi (Q²) ve yol katsayısı önemsenmektedir (Sarstedt vd., 2019; Sharma vd., 2019).

Bulgular

Araştırmanın bulguları çerçevesinde ilk olarak katılımcıların bazı demografik bilgileri incelenmiştir. Bu bağlamda cinsiyetleri bakımından araştırmaya destek verenlerin yarısından fazlası kadındır (%56,1). Yaş durumları itibariyle büyük bir çoğunluk 21-25 yaş aralığındadır (%61,8). Medeni durumları açısından katılımcıların neredeyse tamamı bekârdır (%95,43).

Ölçüm Modeli

Araştırma kapsamında ölçüm modeli için gerekli bilgiler SmartPLS yazılımından yararlanılarak elde edilmiştir. İlk olarak ölçeğin güvenilirlik katsayılarının hesaplanması için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ve rho-A değerleri dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda ölçekte yer alan tüm değişkenlerin güvenilirlik katsayıları 0,70'in üzerinde tespit edilmiştir. Dolayısıyla ölçüm modelinin iyi bir güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir (Hair vd., 2010). Diğer yandan ölçeklerin güvenilirliğini tespit etmek için dışsal gösterge yükleri de incelenmiştir. Bu kapsamda gösterge yüklerinin 0,50'nin üstünde yer alan faktörler ve yapıları ile yapısal modele ilişkin testler geğerleştirilmiştir. Araştırma modelinde 0,50'nin üzerindeki faktör yüküne sahip ifadeler ölçeğin güvenilirliğine işaret etmektedir (Afthanorhan, 2013; Ghazali, 2014; Sarma vd., 2022; Türkay ve Atasoy, 2022). Buna göre algılanan destek faktörüne ait ÇBASD1 ve psikolojik iyi oluş boyutuna ilişkin WEMİO8, WEMİO9, WEMİO10, WEMİO11, WEMİO12, WEMİO13 ve WEMİO14 ifadelerinin faktör yükleri 0,50'nin altında olduğu için araştırma ölçeğinden çıkarılmıştır.

İkinci olarak bu çalışmada araştırma modelinin uyum iyiliği ve ilişkin değerler incelenmiştir. Bu kapsamda ölçüm modelinde yer alan ifadeler ve bunlara ilişkin güvenilirlik ve geçerlik değerleri Tablo 1'de detaylı sunulmaktadır. Ölçüm modelinde uyum geğerliliğinin sağlanması için faktör yükleri ve AVE değerlerinin 0,50'den fazla olması gerekmektedir (Hair vd., 2019). Ancak CR değerlerinin 0,60'dan büyük olduğu ölçüm modellerinde AVE'nin 0,50'den az olmasını kabul edilebilir olarak değerlendirmektedir (Hair vd., 1998). Literatür incelediğinde AVE değerlerinin 0,50'nin altında hesaplanan araştırmaların mevcut olduğu görölmektedir (Bengöl, 2019, Öztürk, Aydın ve Sert, 2023). Buna göre ölçüm modelinde algılanan destek (0,37) ve psikolojik iyi oluş (0,37) boyutları kritik AVE değerinin altında hesaplanırken pozitif duygular değişkeninin (0,58) arzu edilen seviyede olduğu görölmüştür. Bu AVE değerlerinin kabul

edilmesi için boyutların CR değerlerinin 0,70'in üzerinde hesaplanması gerekmektedir. Modelde yer alan tüm faktörlerin CR değerlerinin 0,70'in üzerinde olması nedeniyle uyum geçerliliğinin sağlandığını söylemek mümkündür (Hatcher, 1994; Schermelleh-Engel vd., 2003; Hair vd., 2010). Bununla birlikte CA, rho-A ve faktör yüklerinin kritik eşik değerlerinin üstünde olmasından dolayı ölçeğin geçerlilik koşullarını sağladığı söylenebilir.

Tablo 1. Geçerlik ve Güvenirlik Analizi Sonuçları

<i>Faktörler</i>	<i>Faktör Yükleri</i>	<i>VIF</i>	<i>CA</i>	<i>rho-a</i>	<i>CR</i>
Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek (ÇBASD)					
ÇBASD2	0.542	1,345	0.831	0.837	0.866
ÇBASD3	0.649	1,711			
ÇBASD4	0.622	2,128			
ÇBASD5	0.573	1,834			
ÇBASD6	0.602	1,602			
ÇBASD7	0.676	1,465			
ÇBASD8	0.676	1,597			
ÇBASD9	0.591	1,878			
ÇBASD10	0.548	1.863			
ÇBASD11	0.625	2.941			
ÇBASD12	0.590	2.753			
Pozitif Duygular (PD)					
PD1	0.668	1,709	0.855	0.870	0.894
PD2	0.782	2,009			
PD3	0.867	2,566			
PD4	0.799	2,499			
PD5	0.845	2,647			
PD6	0.600	1,587			
Warwick-Edinburgh Mental/Psikolojik İyi Oluş (WEMİO)					
WEMİO1	0.666	1,803	0.722	0.733	0.807
WEMİO2	0.707	1,524			
WEMİO3	0.590	1,275			
WEMİO4	0.602	1,407			
WEMİO5	0.514	1,489			
WEMİO6	0.503	1,250			
WEMİO7	0.684	1,420			

Ölçüm modelinde bulunan değişkenlerin ayırım geçerliği kapsamında ele alınan bir diğer değer Heterotrait-Monotrait (HTMT) oranıdır. Yeni bir kriter olarak HTMT, ölçeklerin korelasyon skor ortalamasının geometrik ortalamasını ifade etmektedir. Bu değerlerin her bir değişken için 1.00'in altında olması beklenmektedir. Bu çalışmada yer alan boyutların her birinin HTMT oranı 1'den küçüktür. Dolayısıyla ölçüm modelinin ayırım geçerliği koşulunu sağladığı yorumunda bulunulabilir. Çünkü Henseler vd., (2015) 0.90'nın altında HTMT oranlarına sahip bir ölçeğin ayırım geçerliği açısından uygun olduğunu belirtmektedir.

Tablo 2. Ayırım Geçerliği Değerleri Analizi (HTMT)

Değişkenler	Değerler
PD <-> ÇBASD	0,640
WEZİO <-> ÇBASD	0,870
WEZİO <-> PD	0,849

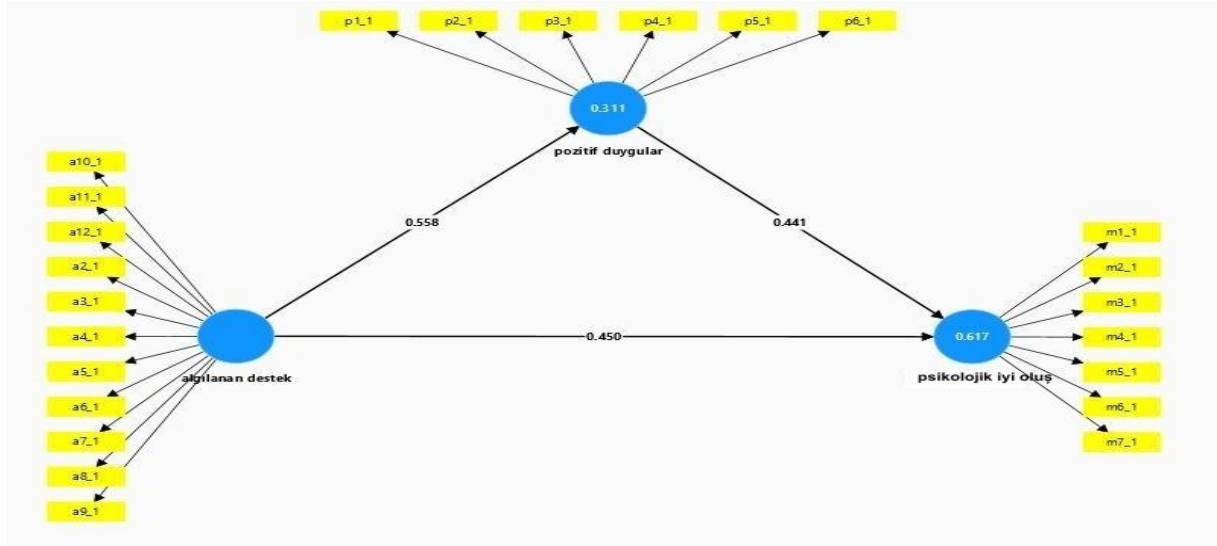
Yapısal Model

Araştırmanın yapısal model analizleri çerçevesinde β ; t-değeri; p-değeri; F2, R2; VIF ve yol kat sayıları hesaplanmıştır. VIF (Variance Inflation Factor), değişkenler arasında çoklu doğrusallık sorunu olup-olmadığına dair bilgi veren bir model analizidir. SmartPLS yapısal eşitlik modellemesine göre VIF değerinin 3'ün altında olması gerekmektedir (Semiz, 2020; Akkuş, 2023). Araştırma ölçeklerinde yer alan her bir ifadenin VIF değeri kritik eşik değerinin altındadır (Tablo 3). Bu bağlamda modelin herhangi bir doğrusallık problemi yaşamadığı ifade edilebilir. Diğer taraftan determinasyon katsayısını belirlemek için R2 değeri değerlendirilmiştir. Bulgular, bağımlı değişkenler üzerinde bağımsız değişkenlerin orta ve yüksek düzeyde bir etki ürettiğini göstermektedir.

Tablo 3. Yapısal Eşitlik Modellemesi Sonuçları

Model Değişkenleri	β	t-değeri	p-değeri	F ²	R ²	VIF	Sonuç
ÇBASD >>> PD	0,55	12.35	0.000	0.453	0,31	1.000	H ¹ kabul
ÇBASD >>> WEZİO	0,45	13.74	0.000	0.365	0,61	1.453	H ² kabul
PD>>> WEZİO	0.44	12.83	0.000	0.351		1.453	H ³ kabul
ÇBASD >>>PD >>> WEZİO	0,24	10.26	0.000				H ⁴ kabul

Araştırmanın yapısal modelinin etki analizi kapsamında f2 değeri de incelenmiştir. Etki analizi bağımlı değişkenlerin açıklanma oranında bağımsız değişkenlerinin büyüklüğünü göstermektedir. Etki analizinde f2 değeri, 0,02'nin altında ise düşük; 0,15 ise orta ve 0,35 ise yüksek bir etkiyi açıklamaktadır. Bu çalışmanın f2 değerlerine bağlı olarak gizli değişkenlerin yüksek bir etki ürettiği yorumunda bulunulabilir (Tablo 3). Yapısal model analizinde son olarak yol analizi gerçekleştirilmiştir (Şekil 2). Analiz sonuçlarına göre çok boyutlu algılanan sosyal destek, pozitif duygular ve psikolojik iyi oluşu olumlu etkilemektedir. Bununla birlikte öğrencilerin pozitif duyguları psikolojik iyi oluşlarını etkilediği görülmektedir. Pozitif duyguların aracılık etkisiyle çok boyutlu algılanan sosyal desteğin psikolojik iyi oluş üzerinde toplam etkisi 0,69'dur. Dolayısıyla H1, H2, H3 ve H4 hipotezlerinin tamamı kabul edilmiştir.

**Şekil 2. Yapısal Eşitlik Modeli**

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Birçok öğrenci için stajyerlik, mesleğe dair ilk deneyimleri oluşturmaktadır ve gelecek kariyerlerini inşası noktasında doğrudan rol üstlenmektedir. Ancak ilk kez turizm mesleğiyle tanışılan dönemler olarak staj eğitimlerinin bazı zorlukları bulunmaktadır. Bu zorluklarla öğrencilerin nasıl başa çıktığı, kimlerden destek aldığı ve sürecin ne denli bir etki ortaya çıkardığı akademinin tartışması gereken meseleleri arasında yer almaktadır. Bu noktada araştırma, staj yapan turizm öğrencilerinin algıladığı sosyal desteğin, pozitif duyguları ve psikolojik iyi oluşları üzerinde nasıl bir etki ürettiğini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın mesele ettiği soruna yanıt üretmek adına staj eğitimini tamamlamış 710 turizm rehberliği öğrencisinden anket toplanmıştır. Bilimsel veriler, SPSS programına aktararak bazı temel istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Daha sonra araştırma modeli ve hipotezler, SmartPLS 4 yazılımı kullanılarak test edilmiştir. Netice itibarıyla araştırmanın literatüre bazı önemli katkılarının olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca çalışmanın çıkarımlarından hareketle turizm eğitmenleri ve uygulayıcılarına yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın teorik sonuçları bakımından ilk değinilmesi gereken konu, stajyer öğrencilerin algıladığı çok yönlü sosyal desteğin pozitif duygularını geliştirmesidir. Stajyerlik sürecinde karşılaşılan zorluklar, öğrencilerin stres ve kaygı yaşamasına neden olmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin sorun ve krizleri yönetecek yaklaşımlar benimsemesi gerekmektedir. Çünkü staj eğitimlerinde gelişen stres ve depresyon öğrencilerin özgüvenini zedelemekte ve mesleğe yönelik ilgilerini azaltabilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre aile, arkadaş ve diğer çalışanlardan destek gören stajyerlerin bu olumsuz atmosferlerden kurtularak pozitif duygular yaşadığı tespit edilmiştir. Stres ve kaygıya bağlı kişisel yetenekler, yeterlilikler ve iş tatmini

üzerinde ortaya çıkan baskının gelişen bu olumlu duygularla giderildiği düşünülmektedir. Bu bakımdan aile, arkadaş ve üstlerden alınan desteğin öğrencilerin bu kriz dönemlerinden daha az zararla atlatmalarına yardımcı olduğu söylenebilir. Khodarahimi., Hashim ve Mohd-Zaharim'e göre (2012) öğrenciler, kriz durumlarını başkalarıyla paylaşarak ilgi, keyif, rahatlama, sevgi ve mutluluk hissetmektedir. Bu durum zorluklarla başa çıkarken öğrencilerin yüksek özgüven duygusu geliştirmelerine imkân vermektedir.

Bulgular, stajyer öğrencilerin olumlu duygulanımının negatif deneyimleri başarıyla yönetmelerine katkı verdiğini göstermektedir. Dolayısıyla pozitif duygular öğrenciler için bir motivasyon kaynağı olarak kabul edilebilir. Örneğin El-Sayed ve diğerleri (2024) algılanan desteğin duygusal gelişimi hızlandırarak öğrencileri hedeflerine yönelik motive ettiğinden bahsetmektedir. Ayrıca algılanan sosyal destek öğrencilerin stres düzeylerini azaltarak sosyal rahatlık yaşamalarına ve kişilerarası ilişkilerinin gelişimine de katkı sağlamaktadır (Alorani ve Alrdaydeh, 2018). Bu açıdan bakıldığında üniversitelerin stajyer öğrencileriyle yakından temas kurarak olası problemlerle ilgilenmeleri gerekmektedir. Akademik personelin staj eğitimleri sürecindeki destekleri öğrencilerin yalnız hissetmelerini engelleyebilir aynı zamanda sorunlarla başa çıkma kapasitelerini arttırabilir. Bununla birlikte aile, arkadaş ve iş yeri çalışanlarının da turizm öğrencilerinin mesleklerine yönelik tutumlarında söz sahibi olduğu unutulmamalıdır. Özellikle ailelerin staj eğitimleri sırasında gösterdiği yakın destek öğrencilerin refahını arttırabilir. Her koşulda ailelerinin yanında olduğunu bilmek öğrencilerin kişisel yeteneklerini göstermelerine ve inisiyatif alarak kendilerini mesleklerine vermelerine destek olabilir. İş yeri çalışanları ve üstler, stajyer öğrencilerin mesleklerini tanımalarına ve kendilerini uzmanlaştırmalarına doğrudan katkı veren kimselerdir. Sorunların anlık gelişimi dikkate alındığında üstler ve diğer personelin stajyerlere olan desteği kendilerinin kötü hissetmelerini azaltacaktır. Öğrencilerin algıladığı bu sevgi, şefkat ve yardımseverlik öz yeterliliklerini geliştirerek kendilerini daha emin ve güvende hissetmelerine neden olacaktır. Tüm bu bilgilerden hareketle öğrencilerin turizm kariyerlerine devam etmeleri açısından hem algıladıkları sosyal desteğin hem de buna bağlı gelişen pozitif duyguların önemi açıkça görülmüştür. Üstelik turizmin nitelikli personel ihtiyacının giderilmesi öğrencilerin staj eğitimlerindeki deneyimleriyle yakından ilişkilidir. Bu noktada turizm akademisyenlerinin staj eğitimlerinin öğrenciler üzerinde nasıl bir etki ürettiği ve hangi unsurların pozitif deneyimler geliştirdiği konularına açıklık kazandırması faydalı bir yaklaşım olacaktır.

Turist rehberliği, öncülük edilen tur grubuyla etkili iletişim kurmayı ve bireylerin karşılaştığı sorunlara çözüm üretmeyi gerektiren bir meslektir (Zengin ve Atasoy, 2021). Tur sırasında ortaya çıkan her türlü olumsuzluklarla başa çıkmak turist rehberlerinin görevleri arasındadır. Mesleği icra ederken karşılaşılan sorunlara pozitif tutum geliştirme ve problemleri çözme yetileri ise rehberlerin özgüvenleri ve psikolojik iyi oluşlarıyla ilişkilendirilmektedir (Saygın, Akdeniz ve Deniz, 2015). Çünkü psikolojik iyi oluş, bireyin hayatta karşılaştığı olumsuz durumları yönetme ve mücadele etme becerisidir (Kılınç, 2017). Kişinin hedefleri doğrultusunda ilerlemek, diğer insanlarla iletişim kurmak ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde dış dünyayı düzenlemek için gösterdiği varoluşsal mücadeledir (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002). Bu açıdan bakıldığında ziyaretçilerin hoşnut bir deneyim yaşaması ve tur organizasyonlarının başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi için turist rehberlerinin psikolojik sağlığına özen gösterilmelidir (Mackenzie ve Raymond, 2020).

Sonuçlar, turizm rehberliği öğrencilerinin algıladığı desteğin (aile, arkadaş, personel) duygusal açıdan olumlu hissettirmelerinin yanı sıra psikolojik iyi oluşlarına da katkı sağladığını göstermektedir. Ayrıca pozitif duyguların, algılanan sosyal destek ile psikolojik iyi oluş arasında düzenleyici bir rol üstlenerek öğrencilerin psikolojik dayanıklılığını arttırdığı tespit edilmiştir. Konuyla ilgili literatürdeki çalışmalara bakıldığında algılanan sosyal destek ve iş stresi arasında psikolojik dayanıklılığın düzenleyici bir role sahip olduğu tespit edilmiştir (Liu, Tan ve Mai, 2023). Alorani ve Alrdaydeh (2018) tarafından algılanan sosyal desteğin, öğrencilerin stres ve endişe düzeylerini indirgeyerek sosyal iyi oluşlarını hızlandırdığı sonucuna varılmıştır. Awang, Kutty ve Ahmad (2014) ise sosyal ve duygusal uyum gerektiren koşullarda algılanan desteğin öğrencilerin daha verimli bir adaptasyon süreci yaşamasına katkı sağladığından söz etmektedir. Ancak Tomas vd., (2020) öğrencilerin algıladığı bu desteğin kuvveti kadar kaynağının da önemli olduğunu savunmaktadır. Yazarlar, öğretmenlerin okul, arkadaşların akademi ve ailelerin de her iki faktöre eşit derecede etki ürettiğinden söz etmektedir. Sonuç olarak öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarını desteklemek amacıyla aileler, eğitimciler, danışman akademisyenler, turizm işletmeleri ve diğer paydaşların eşgüdümlü çalışması gerekmektedir. Bu yaklaşım, öğrencilerin mesleki devamlılığını ve kişisel gelişimini destekleyen stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda işbirliği, öğrencilerin psikolojik açıdan sağlıklı, yüksek özgüvenli ve mesleki açıdan donanımlı bireyler olmalarına imkân tanıyacaktır.

Bu çalışmanın elde ettiği sonuç ve çıkarımlardan hareketle ilgili taraflara bazı önerilerde bulunulabilir:

Üniversiteler ve fakültelerin yetkili birimleri turizm eğitimi alan öğrencilerin mesleğe yönelik kaygılarını belirlemek için konuya ilişkin literatürdeki mevcut araştırmaları incelemelidir. Böylece tespit edilen sorunlara yönelik eğitim-öğretim dönemlerinde seminer ve konferanslar düzenlenerek öğrenciler bilinçlendirilebilir. Ayrıca danışman akademisyenler, olası sorunlar karşısında neler yapıp-yapamayacakları hususunda öğrencileri bilgilendirerek özgüvenlerini arttırabilirler. Bu durum krizler karşısında öğrencilerin esnek davranmalarına da imkân verecektir.

Fakülteler ve turizm işletmelerinin iş birliğiyle kariyer günleri düzenlenebilir. Bu, mesleği icra eden kimselerle doğrudan temas sağlanması ve öğrencilerin sektöre yönelik kaygılarının azaltılması noktasında destekleyici bir strateji olabilir. Özellikle üniversitelerin ilgili birimlerinin düzenlediği kariyer etkinliklerine turist rehberleri davet edilmelidir. Böylece mesleklerine ilişkin yetkinliklerini nasıl geliştireceği ve kendilerini nasıl uzmanlaştıracığı sorularına muhataplarından yanıt alan öğrenciler, turist rehberliğini yakından tanıyarak mesleklerine daha çok ilgi gösterebilirler.

Staj eğitimlerini tamamlayarak tekrar eğitim-öğretim için birimlerine dönen öğrencilerden fakültelerin ilgili komisyonları aracılığıyla geri bildirim alınmalıdır. Bu yaklaşım, staj deneyimleri hakkında görüşlerini belirten öğrencilerin mesleğe devam niyetleri hakkında fikir sahibi olunmasına imkân verecektir. Böylece kariyer planlama ve rehberlik hizmetleri açısından mesleklerine yönelik düşünceleri saptanan öğrencilere daha makul bir yardım sağlanabilir. Turizm mesleğine yönelik algılarını takip edilen öğrencilerden hareketle eğitim-öğretim programları da iyileştirilebilir. Turizm mesleğinin gereksinimleri belirlenerek öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek ders içerikleri tasarlanabilir. Turizm sektörünün ve spesifik alanlarının olumsuz veya eksik yönleri tespit edilerek endüstrinin imajını geliştirecek iyileştirmeler veya düzenlemeler yapılabilir.

Gelecek Araştırmacılar için Öneriler

Bu makale literatüre bazı katkıları sunmakla birlikte birtakım sınırlılıklara sahiptir. Öncelikle araştırmanın örnekleme olarak turizm rehberliği öğrencileri dikkate alınmıştır. Dolayısıyla araştırmanın çıkarımlarının genellenebilir olmasına karşın turist rehberliği mesleğine ilişkin sınırlılığı ortaya çıkarmaktadır. Her ne kadar araştırmaya 710 turizm rehberliği öğrencisi katkı vermiş olsa da araştırma sonuçlarının turizmin diğer alanlarını kapsayabilmesi için turizm alanında farklı bölümlerde yer alan öğrencilerle araştırmanın zenginleştirilmesi gerekmektedir. Bir diğer kısıt araştırma verilerinin toplanmasına ilişkindir. Çalışmanın verileri, bir kontrol sorusu dikkate alınarak çevrimiçi ortamda tasarlanan soru formuyla toplanılmıştır. Dolayısıyla yüz yüze toplanan anketlerin daha sağlıklı veri üreteceği varsayımında bulunulabilir. Son olarak araştırmanın modeli algılanan sosyal destek, pozitif duygular ve psikolojik iyi oluş faktörleri ışığında geliştirilmiştir. Aslında araştırma modelini geliştiren diğer boyutların dikkate alınması sonuçların kapsayıcılığını arttırabilir. Örneğin öğrencilerin stajlarının ardından turizm mesleğinde devam niyetlerini ölçen bir değişken yapıya dâhil edilerek bir araştırma gerçekleştirilebilir. Bununla birlikte turizm kariyerlerine devam etmeleri bakımından öğrencilerin çeşitli pozitif duygularının artırılmasının önemi dikkate alındığında stajyerlik dönemlerinde öğrencileri hangi faktörlerin etkilediği sorusu ortaya çıkmaktadır. Bu soruya cevap üretmek adına nitel araştırma tekniklerine başvurulabilir. Farklı turizm alanlarında eğitim alan ve staj/mesleki eğitimlerini tamamlamış öğrencilerle görüşmeler yapılarak pozitif-negatif duyguları ve psikolojik iyi oluşlarını geliştiren etmenler tespit edilebilir.

Etik Beyan

“Algılanan Sosyal Desteğin Psikolojik İyi Oluşa Etkisinde Pozitif Duygu Deneyiminin Aracılık Rolü: Turizm Rehberliği Öğrencilerine Yönelik Ampirik Bir Araştırma” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Gerekli olan etik kurul izinleri Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Etik Kurulu’nun 04.08.2023 tarih ve E.92527 sayılı toplantısında alınmıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmacının herhangi bir üçüncü kişi veya kurumlarla çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

Afthanorhan, W. M. A. B. W. (2013). A comparison of partial least square structural equation modeling (PLS-SEM) and covariance based structural equation modeling (CB-SEM) for confirmatory factor analysis. *International Journal of Engineering Science and Innovative Technology*, 2(5), 198-205.

- Akay, B. ve Şittak, S. (2019). Staj deneyiminin kariyer seçimine etkisi: Trakya Bölgesi'ndeki turizm öğrencilerine yönelik bir araştırma. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 757-784.
- Akay, B., Uslu, A. ve Sancar, M. F. (2018). Turizm eğitimi alan öğrencilerin staj döneminde yaşadıkları sorunlar: Lisans ve ortaöğretim turizm öğrencileri örneği. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(1), 212-236.
- Akkuş, Y. (2023). Girişimcilikte sosyal engeller ölçeğinin geliştirilmesi ve kontrol odağı, girişimcilik niyeti ile ilişkisi. *Journal of Entrepreneurship and Innovation Management*, 12(2), 81-98.
- Alorani, O. I. ve Alradydeh, M. T. F. (2018). Spiritual well-being, perceived social support, and life satisfaction among university students. *International Journal of Adolescence and Youth*, 23(3), 291-298.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012), Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri (7. Baskı), Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Atasoy, B. ve Türkay, O. (2022). Rekreasyonel davranış içinde B. Eryılmaz (Edt.), *Rekreasyon kavram ve uygulamalar* (ss. 22-44). Ankara: Detay Yayıncılık
- Awang, M. M., Kutty, F. M. ve Ahmad, A. R. (2014). Perceived social support and well being: First-year student experience in university. *International Education Studies*, 7(13), 261-270.
- Bengül, S. S. (2019). Müşteri Şikayet Yönetimi Kalitesi Belirleyicilerinin Marka İmajı Ve Marka Bağlılığı Üzerindeki Etkisi. *İleti-s-im*, (31).
- Chaudhry, S., Tandon, A., Shinde, S. ve Bhattacharya, A. (2024). Student psychological well-being in higher education: The role of internal team environment, institutional, friends and family support and academic engagement. *Plos one*, 19(1), e0297508.
- Cheah, J.H., F. Magno. ve F. Cassia (2024). Reviewing the smartpls 4 software: the latest features and enhancements. *Journal of Marketing Analytics*, <https://doi.org/10.1057/s41270-023-00266-y>.
- Chung, N., Tyan, I. ve Chung, H. C. (2017). Social support and commitment within social networking site in tourism experience. *Sustainability*, 9(11), 2102.
- Çemberci, M. ve Cömert, P. N. (2022). Bağlamsal faktörlerin staj deneyimi ile ilişkisi. *Yıldız Journal of Educational Research*, 7(1), 42-50.
- Dambi, J. M., Corten, L., Chiwaridzo, M., Jack, H., Mlambo, T. ve Jelsma, J. (2018). A systematic review of the psychometric properties of the cross-cultural translations and adaptations of the Multidimensional Perceived Social Support Scale (MSPSS). *Health and Quality of Life Outcomes*, 16, 1-19.
- de la Iglesia, G., Stover, J. B. ve Fernández Liporace, M. (2014). Perceived social support and academic achievement in Argentinean college students. *Europe's Journal of Psychology*, 10(4). 637-649.
- Demir, M. ve Demir, Ş. (2014). Turizm işletmelerinde yöneticilerin mesleki staj ve stajyerleri değerlendirmesi. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (6), 18-33.
- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D. W., Oishi, S. ve Biswas-Diener, R. (2010). New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research*, 97, 143-156.
- Doğanoglu, M. A. (2022). *Turizm rehberliği öğrencilerinin algılanan sosyal yetkinlik düzeylerinin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eker, N. (2024). Turizm rehberliği öğrencileri perspektifinden staj uygulamalarına yönelik bir değerlendirme, *Turist Rehberliği Dergisi*, 7(2), 94-105.
- El-Sayed, M. M., Taha, S. M., Abdelhay, E. S. ve Hawash, M. M. (2024). Understanding the relationship of academic motivation and social support in graduate nursing education in Egypt. *BMC Nursing*, 23(1), 12.
- Ghozali, I. (2014). *Structural equal modeling: Metode alternatif dengan partial least square* (PLS). Semarang: Badan Penerbit Universitas Diponegoro
- Gülaçtı, F. (2010). The effect of perceived social support on subjective well-being. *Procedia-Social and behavioral sciences*, 2(2), 3844-3849.
- Günay, D. ve Özer, M. (2016). Türkiye'de meslek yüksekokullarının 2000'li yıllardaki gelişimi ve mevcut zorluklar. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 1-12.
- Güzel, F. Ö. (2010). Turizm öğrencilerinin staj döneminde edindikleri motivasyonun Herzberg teorisine göre değerlendirilmesine yönelik bir araştırma. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 5(20), 3415-3429.
- Haber, M. G., Cohen, J. L., Lucas, T. ve Baltes, B. B. (2007). The relationship between self-reported received and perceived social support: A meta-analytic review. *American Journal of Community Psychology*, 39, 133-144.
- Hair, J. F. J., Black, W. C., Babin, B. J. ve Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th. Edition). Prentice Hal.
- Hair, J. F., Risher, J. J., Sarstedt, M. ve Ringle, C. M. (2019). When to use and how to report the results of PLS-SEM. *European Business Review*, 31(1), 2-24.
- Hair, J., Anderson, R., Tatham, R. ve Black, W. (1998) *Multivariate data analysis* (5th Edition). Prentice Hall, New Jersey.
- Hatcher, L. (1994). *A Step-by-step approach to using the SAS system for factor analysis and structural equation modeling* (1st Edition). The SAS Institute.
- Henseler, J., Ringle, C.M. ve Sarstedt, M. (2015), A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling, *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43(1), 115-135.
- İnce, C. ve Kendir, H. (2016). Turizm öğrencilerinin kariyer beklentilerine yönelik düşünceleri: Stajyer öğrenciler örneği. *International Journal of Academic Values Studies*, (4), 13-23.

- Keleş, Y. ve Demirdağ, Ş. A. (2019). Turizm sektöründe staj yapan öğrencilerin yaşadıkları psikolojik sorunların örgütsel sessizlikleri üzerindeki etkisi. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 6(4), 332-340.
- Keyes, C. L., Shmotkin, D. ve Ryff, C. D. (2002). Optimizing well-being: the empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 1007.
- Khodarahimi, S., Hashim, I. H. ve Mohd-Zaharim, N. (2012). Perceived stress, positive-negative emotions, personal values and perceived social support in Malaysian undergraduate students. *International Journal of Psychology and Behavioral Sciences*, 2(1), 1-8.
- Kılınc, M. (2017). Psikolojik iyi oluşun yordayıcıları olarak öz-yeterlik ve etkileşim kaygısı. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (13), 207-216.
- Kim, H. B. ve Park, E. J. (2013). The role of social experience in undergraduates' career perceptions through internships. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 12(1), 70-78.
- Koçak, Y., Hazarhun, E. ve Enser, İ. (2019). Üniversite öğrencilerinin zorunlu staj tecrübeleri ve turizm kariyerine bakış açıları. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 3(4), 702-722.
- Liu, H., Tan, Q. ve Mai, H. (2023). Stress-buffering effects of social support on tourism employees during the COVID-19 pandemic: A moderated mediation model. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(3). Doi:10.3390/ijerph20032342
- Mackenzie, S. H. ve Raymond, E. (2020). A conceptual model of adventure tour guide well-being. *Annals of Tourism Research*, 84, 102977.
- Memon, M. A., Ramayah, T., Cheah, J. H., Ting, H., Chuah, F. ve Cham, T. H. (2021). PLS-SEM statistical programs: a review. *Journal of Applied Structural Equation Modeling*, 5(1), 1-14.
- Mikal, J. P. ve Grace, K. (2012). Against abstinence-only education abroad: Viewing Internet use during study abroad as a possible experience enhancement. *Journal of Studies in International Education*, 16(3), 287-306.
- Olçay, A., Yıldırım, İ. ve Sürme, M. (2015). Turizm eğitimi alan öğrencilerin staj eğitimi hakkında görüşleri: Gaziantep ili örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 324-334.
- Ozer, S. (2024). Social support, self-efficacy, self-esteem, and well-being during COVID-19 lockdown: A two-wave study of Danish students. *Scandinavian Journal of Psychology*, 65(1), 42-52.
- Öztürk, Y., Aydın, T. ve Sert, S. (2023). Sağlık çalışanlarının sağlık turizmi farkındalık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Journal of History School*, 16(LXIV), 1263-1277.
- Procidano, M. E. ve Heller, K. (1983). Measures of perceived social support from friends and from family: Three validation studies. *American journal of community psychology*, 11(1), 1-24.
- Pushpa ve Khan, M. J. (2024). Impact of resilience and emotional intelligence on college students. *International Journal of Indian Psychology*, 12(1), 980-994.
- Rice, L., Barth, J. M., Guadagno, R. E., Smith, G. P., McCallum, D. M. ve Asert. (2013). The role of social support in students' perceived abilities and attitudes toward math and science. *Journal of Youth And Adolescence*, 42, 1028-1040.
- Rogowska, A. M., Ochnik, D., Kuśnierz, C., Jakubiak, M., Schütz, A., Held, M. J., ... ve Cuero-Acosta, Y. A. (2021). Satisfaction with life among university students from nine countries: Cross-national study during the first wave of COVID-19 pandemic. *BMC Public Health*, 21(1), 2262.
- Sarma, P. K., Alam, M. J. ve Begum, I. A. (2022). Red meat handlers' food safety knowledge, attitudes, and practices in the Dhaka megacity of Bangladesh. *International Journal of Food Properties*, 25(1), 1417-1431.
- Sarstedt, M. ve Cheah, J.H. (2019), Partial least squares structural equation modeling using SmartPLS: a software review, *Journal of Marketing Analytics*, 7(3), 196-202.
- Sarstedt, M., Hair Jr, J. F., Cheah, J. H., Becker, J. M. ve Ringle, C. M. (2019). How to specify, estimate, and validate higher-order constructs in PLS-SEM. *Australasian Marketing Journal*, 27(3), 197-211.
- Saygin, Y., Akdeniz, S. ve Deniz, M. E. (2015). Loneliness and interpersonal problem solving as predictors of subjective well-being. *International Journal of Information and Education Technology*, 5(1), 32-35.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. ve Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Semiz, B. B. (2020). Sosyal medya fenomenleri tarafından yapılan reklamlara yönelik tüketici şüpheliğinin tutumlar ve satın alma niyeti ile ilişkisinin incelenmesi. *Pazarlama Teorisi ve Uygulamaları Dergisi*, 6(2), 115-136.
- Sharma, P., Sarstedt, M., Shmueli, G., Kim, K. H. ve Thiele, K. O. (2019). PLS-based model selection: The role of alternative explanations in information systems research. *Journal of the Association for Information Systems*, 20(4), 346-397.
- Shmueli, G., Sarstedt, M., Hair, J. F., Cheah, J. H., Ting, H., Vaithilingam, S. ve Ringle, C. M. (2019). Predictive model assessment in PLS-SEM: guidelines for using PLSpredict. *European Journal of Marketing*, 53(11), 2322-2347.
- Sırlıklı, İ. K. ve Pekerşen, Y. (2023) Gastronomi ve mutfak sanatları öğrencilerinin staj süreçlerinde yaşadıkları iş stresinin belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(87), 1325-1343.
- Stewart-Brown, S., Janmohamed, K. ve Parkinson, J. (2008) *Warwick-Edinburgh Mental Wellbeing Scale: User Guide Version 1*. N.H.S. Health Scotland, University of Warwick, and the University of Edinburgh.
- Tinajero, C., Martínez-López, Z., Rodríguez, M. S. ve Páramo, M. F. (2020). Perceived social support as a predictor of academic success in Spanish university students. *Anales de psicología/Annals of psychology*, 36(1), 134-142.

- Tomás, J. M., Gutiérrez, M., Pastor, A. M. ve Sancho, P. (2020). Perceived social support, school adaptation and adolescents' subjective well-being. *Child Indicators Research*, 13(5), 1597-1617.
- Türkay, O. ve Atasoy, B. (2022). Orta kademe yöneticilerinin stratejik davranışları üzerine iş doyumu ve duygusal bağlılığın etkisi. *İşletme Bilimi Dergisi*, 10(2), 163-189.
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi, güvenirliği ve geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81-87.
- Yuan, Z., Li, W., Ding, W., Song, S., Qian, L. ve Xie, R. (2024). Your support is my healing: the impact of perceived social support on adolescent NSSI—a sequential mediation analysis. *Current Psychology*, 43(1), 261-271.
- Yusoff, Y. M. (2012). Self-efficacy, perceived social support, and psychological adjustment in international undergraduate students in a public higher education institution in Malaysia. *Journal of Studies in International Education*, 16(4), 353-371.
- Zengin, B. ve Atasoy, B. (2021). Turizm rehberliği alanındaki lisansüstü tezlerin bibliyometrik çerçevesi. *Alanya Akademik Bakış*, 5(1), 143-160.
- Zengin, B., Kingir, S. ve Tezcan, N. Ş. (2018). Gençlerin turizm algısı ve turizme verilen destek; Sakarya Üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(18), 147-168.
- Zhang, Q., Xiong, Y., Prasath, P. R. ve Yun, S. (2024). The relationship between international students' perceived discrimination and self-reported overall health during COVID-19: Indirect associations through positive emotions and perceived social support. *Journal of International Students*, 14(1), 119-133.
- Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G. ve Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 52(1), 30-41.

EXTENDED ABSTRACT

Rapid changes in customer demands and the challenge of ensuring customer satisfaction require students to be prepared for the tourism profession. Internships provide valuable opportunities for students to develop professional skills, explore career paths, and gain firsthand industry experience. Understanding how interns perceive these experiences is crucial for educational institutions and tourism businesses. The perceived social support plays a key role in motivating students to develop their professional careers and adapt to the industry, referring to the social and psychological support perceived from their surroundings. Research indicates that social support plays a critical role in the well-being and effectiveness of employees and interns in the tourism industry (Chung, Tyan ve Chung, 2017). While challenges such as long hours, inadequate compensation and personal issues can hinder interns' experiences, the perceived social support from various sources can mitigate these negative effects. Studies have shown that such support can improve positive emotions, including happiness and trust, and contribute to overall psychological well-being (Zhang vd., 2024). Despite the acknowledged importance of social support, there is a lack of comprehensive research on its impact on the positive emotions and psychological well-being of tourism interns, highlighting a significant gap in the existing literature. The aim of this research is to determine the role that perceived social support plays in the positive emotions and psychological well-being of tourism interns. It is crucial to understand how intern students protect their psychological health, shape their emotions, and manage their minds when facing difficulties. This understanding may contribute to students completing their internship training more happily and productively. Moreover, it can lead to a more conscious, equipped, and motivated experience for the students. Therefore, comprehending the role played by students' psychological characteristics during their internship periods is vital for their personal and professional development. This research seeks to address these critical aspects of the internship experience. The research is focused on a study population of 710 students enrolled in tourism guidance programs who have completed their internship training. A purposive sampling technique was utilized to derive a sample group that accurately reflects a specific segment of this population. This method involves selecting participants based on criteria established by the researcher (Altunışık et al., 2012). In this particular study, the focus is narrowed to students who are pursuing education in tourism guidance, rather than encompassing all individuals within the tourism department. Thus, it can be inferred that the purposive sampling technique is appropriate for selecting the sample in this scenario. A survey form was used in this study as a quantitative data collection technique. A virtual survey form was created using Google Form to collect scientific data. The survey form has two main parts. The first section contains questions about the participants' demographic information. The second section includes statements about the hypotheses that the research intends to test. SmartPLS 4 software was preferred for testing the models and hypotheses developed in this study, and partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) was used. According to the analysis results, multidimensional social perceived support positively affects positive emotions and psychological well-being. Also, it seems that students' positive emotions affect their psychological well-being. The total effect of multidimensional perceived social support on psychological well-being through the mediating effect of positive emotions is 0.69. Therefore, all hypotheses were

accepted. The conclusions also indicate that the perceived support from various sources, such as family, friends, and staff, has a significant impact on the emotional and psychological well-being of tourism guidance students. The results suggest that such support not only fosters positive emotions in students but also plays a crucial role in enhancing their psychological resilience. Moreover, existing literature demonstrates that psychological resilience moderates the relationship between perceived social support and work-related stress (Liu, Tan and Mai, 2023). Alorani and Alradaydeh (2018) concluded that perceived social support contributes to students' social well-being by alleviating their stress and anxiety levels. Awang, Kutty, and Ahmad (2014) have also highlighted the significance of perceived support in promoting efficient adaptation processes in students facing social and emotional challenges. However, Tomas et al. (2020) argue that the source of support perceived by students is equally essential as its strength, pointing out the influential roles of teachers, friends, and families in different contexts. In light of these findings, it is imperative for families, educators, consultant academicians, and stakeholders in the tourism industry to collaborate effectively in ensuring the psychological well-being of students. This concerted approach is essential for developing strategies that support students' professional continuity and personal development. By fostering such collaboration, students can be better equipped to achieve psychological health, self-confidence, and professional preparedness. Although this article offers some contributions to the literature, it has some limitations. First of all, tourism guidance students were taken into consideration as the sample of the research. Therefore, although the conclusions of the research are generalizable, they reveal the limitations of the tourist-guiding profession. Although 710 tourism guidance students contributed to the research, the research needs to be enriched with students from different departments in the field of tourism so that the research results can cover other areas of tourism. Another limitation relates to the collection of research data. The data of the study were collected with a questionnaire designed online, taking into account a control question. Therefore, it can be assumed that face-to-face surveys will produce more reliable data. Finally, the research model was developed in the light of perceived social support, positive emotions, and psychological well-being factors. In fact, taking into account other dimensions that develop the research model can increase the comprehensiveness of the results. For example, research can be conducted by including a variable that measures students' intentions to continue in the tourism profession after their internship.